16.10.26

Правові наслідки набуття статусу комбатанта та особливості режиму військового полону

① Аналіз прав та обов'язків комбатанта відповідно до III Женевської конвенції.

Третя Женевська конвенція 1949 р. про поводження з військовополоненими встановлює правовий режим військовослужбовців у міжнародних збройних конфліктах.

Комбатант - це особа у складі збройних сил сторони міжнародного збройного конфлікту, яка має законне право брати безпосередньо участь у воєнних діях.

- право на участь у боях; к-ти мають право застосовувати військову силу та зброю проти супротивника
- легітимна ціль; через свою участь вони самі є законною воєнною ціллю для ворожих сил.
- привілей комбатанта; вони не несуть кримінальної чи іншої відповідальності за сам факт участі у воєнних діях, або вбивство ворожих комбатантів, якщо дотримуються законів і звичаїв війни.
- статус військовополоненого; у разі потрапляння в полон до супротивника комбатанти отримують офіційний статус військовополонених і відповідний захист за Женевською конвенцією.

⊗ Хто належить до комбатантів:

- особовий склад неповнолітніх збройних сил (сухопутні, повітряні та морські сили)
- члени організованих ополчень, добровольчих загонів і рухів опору, які підпорядковані командному складу, мають постійний розпізнавальний знак і відкрито носять зброю.
- жителі неокупованої території, які під час наближення ворога стихійно беруться за зброю, якщо вони носять її відкрито та дотримуються законів війни.

② Відмінність між статусом законного комбатанта, шпигуна та найманця в міжнародному праві.

У міжнародному гуманітарному праві статус особи під час міжнародного збройного конфлікту визначає її права, обов'язки та рівень захисту в разі потрапляння в полон.

Головна відмінність полягає в законності участі у воєнних діях та праві на статус військовополоненого.

⊗ Законний комбатант; має законне право застосовувати зброю;
- мотивація - виконання військового обов'язку перед державою.
- належність до збройних сил, наявність форми / знаків, відкрите носіння зброї

- статус у разі полону: військовополонений користується повним захистом III Женевської конвенції;
- відсутня кримінальна відповідальність за сам факт участі у боях (якщо не вчинено воєнних злочинів)

⊗ Шпигун та найманець:

- бере участь у конфлікті незаконно, діє таємно та за допомогою обману
- мотивація: збір розвідувальної інформації, особиста нагода, матеріальна винагорода,
- не є громадянином сторони конфлікту, не проживає на її території, збір інформації на території супротивника без військової форми (під прикриттям)
- статус в полоні: військовий злочинець, право на статус військовополоненого відсутнє,
- кримінальна відповідальність: підлягає суду за шпигунство та за участь у воєнних діях та найманство

③ Порядок дій військовослужбовця у разі потрапляння в полон.

У разі потрапляння в полон головне завдання військовослужбовця – зберегти власне життя та здоров'я, мінімізувати шкоду для своїх підрозділів і захистити власні персональні дані.

Відповідно до статті 17 III Женевської конвенції, кожен військовополонений під час допиту зобов'язаний повідомити лише обмежені обсяги даних:

④ обов'язкові пункти:
- ПІБ
- військове звання
- дата народж.
- особистий номер

Принцип мінімалізму: говоріть лише те, що вже є очевидним або що неможливо приховати,
- уникати чутливих тем: чисельність дислокація, назва підрозділів, паролі, позивні, частоти радіозв'язку,
- емоційна нейтральність
- дистанціювання та пасивність
- фільтрація „дружніх" розмов

⊗ Алгоритм дій після потрапл в полон

- збережіть спокій та вижийте
- назвіть обов'язкові дані
- вимагайте дінсакію статусу
- тримайте псих. оборону

Самостійна робота

① Підготувати чек-лист першочергових дій та правил поведінки військовослужбовця при загрозі та безпосередньому потрапл в полон.

Цей чеклист розроблений на основі норм міжнародного гуманітарного

права та рекомендації з виживання в екстрем-х умовах.

(I) - знищення засобів зв'язку та шифрування;

- ліквідація документів і карт;
- позбавлення від компромату;
- очищення особистої зброї;
- перевірка нишем; флешки, сім-карти, особисті записки

(II) момент безпосереднього захоплення (30-60 хвилин)

- демонструйте відсутність агресії;
- не робить різких рухів;
- беззаперечно виконуйте перші команди;
- уникайте прямого візуального контакту;
- не розмовляйте без дозволу.

(III) перші години в полоні.

- повідомте базові дані (4 пункти Женевської конвенції)
- позиція пасивності (нічого не знаєте про плани командування)
- заборонено називати позивні, частоти зв'язку, прізвища командирів
- пріоритет виживання при катуваннях (надавати застарілу, викривлену, неточну інформацію)

(IV) Перебування в місці утримання (довгострокові полон)

- зберігайте внутрішню дисципліну
- створіть рутину
- тримайтеся колективу
- фільтруйте психологічний тиск
- не вірте „добрим" допитувачам